

Norges Miljøvernforbund
Postboks 593
5806 BERGEN

Landbruks- og matdepartementet
postmottak@lmd.dep.no

Bergen 26. oktober 2026

Høring - Konsekvensutredning av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt ¹

Norges Miljøvernforbund (NMF) anerkjenner ikke regjeringens prosess for oppfølging av Høyesteretts dom 11. oktober 2021, HR-2021-1975-S. Forholdene i etterkant av dommen må fortrinnsvis repareres lokalt på Fosen og videre planprosess med nytt vinterbeite på Håmmålsfjellet-Sålekinna, som vil gi en rekke store negative konsekvenser må avsluttes.

Maktfordelingsprinsippet i den norske Grunnloven skal sikre at statsmakten er delt inn i tre uavhengige organer for å hindre maktmisbruk og beskytte folkets frihet. Dette konseptet, opprinnelig formulert av den franske filosofen Montesquieu er det grunnleggende fundamentet i Grunnloven, og er inndelt i den lovgivende forsamling (Stortinget), den dømmende makt (domstolene) og med regjeringen som den utøvende makt. Så lenge krenkelsen ikke er reparert, altså så lenge driften av vindparkene går som før og menneskerettighetsbruddet heller ikke er reparert på andre måter, er krenkelsen pågående, også selv etter at Nord-Fosen siida og Sør-Fosen sijte i ettertid ble «tvunget» inn i tvungne forhandlinger (utilbørlig press) om å frasi seg rettigheter de ble tilkjent i Høyesterettsdommen HR-2021-1975-S. ² Denne dommen medførte at vindkraftverkene Storheia og Roan vindkraftverk ikke lengre hadde gyldig konsesjon, og vindkraftverkene fikk heller ikke fremmet skjønnnet (ekspropriasjon/ gyldigadgang til arealene). Videre drift og salg av energi av disse fra vindkraftverkene var dermed ulovlig og i brudd med energilovens §§ 3-1 og 4-1 med straffeansvar jf. § 10-5, og brudd på straffelovens § 346, ulovlig bruk mv. av fast eiendom.

Høyesterettsdommen HR-2021-1975-S som forplikter Staten Norge ved regjeringen en reparasjonsplikt i forhold til de berørte Nord-Fosen siida og Sør-Fosen sijte, men valgte i stedet å lovstridig tillate vindkraftverkene Storheia og Roan fortsatt drift i strid med energilovens §§ 3-1 og 4-1 i tillegg til brudd på straffelovens § 346. Og ved fortsatt drift fra ulovlige vindkraftverk er heller ikke de påførte menneskerettighetsbruddene jf. SP artikkel 27 noensinne blitt reparert.

Forholdet skulle vært reparert lokalt i de aktuelle områdene på Fosen, og prosessen skulle startet med en gang den rettskraftige dommen forelå. Dersom et nytt vinterbeite som erstatning for de nå lovstridig «tapte» områdene på Storheia og Roan skulle være en avbøtende konsekvens av de to respektive vindkraftverkene, skulle dette vært utredet i de opprinnelige konsekvensutredningene for disse, og ikke nå, der en som resultat av pågående statsstøttede lovbrudd påfører enorme konsekvenser i et nytt område i Håmmålsfjellet-Sålekinna med omgivelser.

Konsekvensene her er uvanlig store og omfattende over en særdeles lang liste over konfliktområder. Reparasjonsplikten ovenfor Nord-Fosen siida og Sør-Fosen sijte repareres ikke ved å påføre nye store og ubøtelige konsekvenser andre steder.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-konsekvensutredning-av-hammalsfjellet-salekinna-som-vinterbeite-for-fosen-reinbeitedistrikt/id3171549>

² <https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/avgjorelser/2021/oktober-2021/hr-2021-1975-s.pdf>

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Flere saker reiser spørsmålet om Norge fremdeles er en fungerende rettsstat

Det er uakseptabelt at også fjellområdene Håmmålsfjellet og Sålekinna skal bli en ny utvidet konsekvens av regjeringens unnlatte reparasjonsplikt og Grunnlovsbrudd i etterkant av Høyesterettsdommen HR-2021-1975-S.

Fosendommen er dessverre ikke lengre den eneste der regjeringen har tatt makt fra andre likestilte organ, jf. maktfordelingsprinsippet i Grunnloven. Regjeringens «*Kraft- og industriløft for Finnmark*» med integrert Melkøya-vedtak kan også være et brudd på statsforfatningens maktfordelingsprinsipp og ugyldig. Det samme spørsmålet reises i **Førdefjordsaken**, der Engebø Rutile and Garnet AS ble gitt en 3-ård midlertidig tillatelse til de innledende utslippene som Høyesterett hadde kjent ugyldige i sin dom HR-2026-1360-A.³ De negative miljøkonsekvensene for Førdefjorden vil være tilnærmet identiske med de som førte til ugyldighet for brudd på forringelsesforbudet i vanddirektivet artikkel 4-7 jf. Høyesteretts begrunnelser av dommen av 12.08.2026.

Melkøyavedtaket «Kraft- og industriløft for Finnmark» hadde allerede på vedtakspunktet overskredet den kostnadsrammen (PUD/PAD) regjeringen har for sin vedtaksfullmakt i tillegg til at vedtaket med sin omfattende forhåndsinndekning med nye kraft- og nettutbygginger (vindkraft/havvind) i en hel landsdel var altfor stort politisk til at regjeringen kunne vedta dette alene.

Elektrifiseringen av Melkøya/Snøhvit Future-prosjektet (PUD/PAD)⁴ er ifølge olje- og energiminister Terje Assland (AP) kostnadsberegnet til 13,2 milliarder +/- 20% jf. skriftlig svar til stortingsrepresentant Sofie Marhaug (R) den 14.02.2023.⁵ Dette gir et kostnassprik på mellom 10,56 og 15,84 milliarder. Regjeringens remme/fullmakt for vedtak er på 15 milliarder. Vedtak over 15 milliarder skal behandles i Stortinget. Allerede med «usikkerhetsspennet rundt forventningsverdien» havner kostnadsanslaget over denne fullmaktsgrensen.

Kostnader norsk sokkel

Prosjekt	PUD-godkjent	PUD-estimat (i milliarder kroner)	Nye anslag	Endring	Endring i prosent
Johan Castberg	2018	60,3	86	25,7	43
Balder Future	2020	23,6	52,2	28,6	121
Snøhvit Future	2023	14,4	16,3	1,9	13

Allerede da regjeringen godkjente PUD i 2023 hadde dette beløpet økt til 14,4 milliarder som gir et kostnadsspenn på mellom 11,52 og 17,28 milliarder med +/- 20%, som er enda lengre over kostnadsgrensen regjeringen har for sin vedtaksfullmakt.

Den 09.10.2024 opplyser Altaposten det gjeldende kostnadsestimatet etter godkjenningen er økt ytterligere til hele 16,3 milliarder (se tabell ovenfor).⁶

³ <https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/avgjorelser/2026/juni/hr-2026-1360.pdf>

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kraft-og-industri-loft-for-finnmark/id2990581/>

⁵ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=79135>

⁶ <https://www.altaposten.no/nyheter/i/zA65y9/kostnadssprekk-betyr-at-elektrifisering-av-melkoeysa-skulle-vaert-behandlet-av-stortinget>

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no
Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01
Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

De siste kostnadsberegningene fra Equinor for Melkøya/Snøhvit Future er på hele 26,5 milliarder, som nesten er dobbelt så mye som gjeldende beløpsgrense for regjeringens vedtaksfullmakt.⁷

Det er åpenbart at regjeringen, allerede på vedtakstidspunktet må ha vært klar over at beløpsgrensen med innlagt usikkerhetsspenn som opplyst skriftlig av olje- og energiministeren i Stortinget allerede var overskredet FØR vedtaket ble fattet. Senere økninger i kostnader og estimat gir enda større og ulovlige vedtaksoverskridelser. I tillegg til kostnadene PUD/PAD direkte til selve elektrifiseringen av selve Melkøya kommer en lang rekke kraftlinjer og tilknyttet infrastruktur som også har en betydelig kostnadsramme. Regjeringen har gått langt utover sin myndighet og har følgelig også satt seg over og tatt makt fra Stortinget (den lovgivende forsamling) i denne saken.

Også politisk er regjeringens vedtak «*Kraft- og industriløft for Finnmark*» der Melkøya-vedtaket er en integrert del altfor stort. Ikke bare tilsvarer kraftmengden til elektrifiseringen med landstrøm et kraftbehov som tilsvarer hele dagens kraftforbruk til hele Finnmark fylke, men det ligger også i vedtaket en omfattende nedbygging av enorme naturområder over hele fylket med kraftlinjer, vindkraftverk og havvind som inndekning. Her ligger nye potensielle Fosen-konflikter på rekke og rad, og utgjør i sum noe som er langt større og klart langt utenfor regjeringens mandat.

I både Fosen- og Førdefjordsakene har regjeringen overstyrt rettskraftige dommer fra den lovgivende makts øverste organ, Høyesterett, mens i Melkøysaken/«*Kraft- og industriløft for Finnmark*» har regjeringen gått ut over sine fullmakter fra den lovgivende forsamling, Stortinget, både beløpsmessig og i politisk konsekvens/omfang.

At Stortinget ikke har grepet fatt i de ukonstitusjonelle og Grunnlovsstridige forholdene som er underliggende for disse tre sakene fritar imidlertid ikke regjeringen fra sitt konstitusjonelle ansvar jf Grunnlovens bestemmelser.

Skal Norge i fremtiden igjen kunne være en fungerende rettsstat, må disse forholdene repareres, og det gjøres ikke ved å skape nye Fosensaker, enten det er i Nord-Østerdalen eller i Finnmark.

⁷ <https://www.equinor.com/no/nyheter/20261007-oppdateret-kostnadsestimat-snohvit-future>

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no
Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01
Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

Norges folkerettslige forpliktelser burde vært reparert på Fosen

Saken om nytt vinterbeite i fjellområdene Håmmålsfjellet-Sålekinna for Nord-Fosen siida/Sør-Fosen siite har skapt dype konflikter i Nord-Østerdalen med uvanlig store og omfattende over en særdeles lang liste med omfattende negative konsekvenser over lang rekke konfliktområder.

For NMF er konsekvensene på naturmangfold i sin helhet med spesielt fokus på villrein, verneområder, konflikter i forhold til friluftsliv, naturlige trekkruiter for øvrige hjortedyr og annet vilt, og negative konsekvenser for dyrevelferd de mest alvorlige, mens listen over negative konsekvenser i forbindelse med konsekvensutredningene er ikke begrenset til dette.

Når en ser på de samlede konsekvensene av å flytte 2100 rein fra to reinbeiteområder, som på sine opprinnelige vinterbeiteområder på Fosen i utgangspunktet ikke har samme driftsform, blir et tiltak som legger opp til å frakte disse 360 km frem og tilbake (hele 70 mil/år) blir denne løsningen enda mer uforståelig.

Området Håmmålsfjellet-Sålekinna er et relativt langt og smalt fjellområde som grenser inntil Femunden reinbeitedistrikt og Tufsingdalen med mange gårdsbruk i øst, og Tolga-Østfjell villreinområde i vest, uten at det er noen naturlige eller fysiske skiller mellom områdene. Det er derfor utredet å inngjerde store deler av Håmmålsfjellet-Sålekinna med inntil 100 km 1,7 meter høye viltgjerd, og aktiv gjeting av tamreinen med snøscooter, firhjulinger og helikopter.

At planene om nytt vinterbeite for Fosenreinen på Håmmålsfjellet-Sålekinna har skapt stor motstand og stort konfliktnivå lokalt er ingen overdrivelse. Og det er i dette scenariet regjeringen nå ønsker å presse inn et nytt vinterbeite for Fosenreinen som en direkte konsekvens av regjeringens manglende reparasjon av menneskerettighetsbruddene på Fosen jf. SP artikkel 27. Den rettskraftige Høyesterettsdommen kjente som kjent begge konsesjonene til Storheia og Roan vindkraftverk ugyldige, og det forelå etter dette ingen gyldig konsesjon eller gyldig adgang til arealene for de respektive vindkraftverkene. De mest forstyrrende elementene for villreinen er som kjent de bevegelige turbinvingene opp mot himmelen. Spesielt for simlene under senvinteren og våren når de er drektige er de mest vare for forstyrrelser. Uten gyldig konsesjon til å eie, og drive et konsesjonspliktig energianlegg eller selge energi fra disse, og uten lovlig tilgang til arealene skulle de to vindkraftanleggene på Storheia og Roan vært stengt ned inntil regjeringen hadde funnet en løsning, og ikke slik regjeringen gjorde i stedet, å tillate lovstridig drift av vindkraftanleggene (statsstøttede lovbrudd – energiloven/straffeloven).

NMF viser bl.a. til Nord-Fosen siida via Dalan advokatfirma sine mange henvendelser til Landbruks- og matdepartementet, Energidepartementet, og Roan Vind om å bl.a. også utrede av tilbakeføring av Roan/Haraheia som alternativ (plan B). Dalan er i tillegg svært kritisk til det store konfliktnivået saken har møtt lokalt i Nord-Østerdalen, og bekymringer for de foreslåtte tiltakenes utilstrekkelighet til å begrense eller avverge de foreliggende konfliktene, og de rettslige og folkerettslige forholdene oppimot den rettmessige reparasjon av menneskerettsbruddet på Roan/Haraheia.

Regjeringens unnlatte reparasjon av forholdene i etterkant av Høyesterettsdommen HR-2021-1975-S og råkjør med å fremskaffe nytt vinterbeite har skapt flere nye konflikter lokalt i og rundt Håmmålsfjellet-Sålekinna. Dette kommer på toppen av en allerede betent konflikt mellom reindriftnæringen i Femunden og lokale bønder i området.

Regjeringen setter med dette flere svake samfunnsgrupperinger mot hverandre med et eskalerende konfliktnivå i stedet for at forholdet blir reparert der det oppstod, på Fosen.

Regjeringens reparasjonsplikt understøttes bl.a av;

1. Den norske Dommerforening: Dommen måtte respekteres også mens staten lette etter en løsning
Avsender: Den norske Dommerforening, ved leder Kirsten Bleskestad.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:		Region Sør / Øst	Region Nord-Norge
Postboks 593	Tlf: 55 30 67 00	Postboks 9261	Postboks 446
5806 BERGEN	Faks: 55 30 67 01	Grønland	9255 TROMSØ
Skuteviksboder 24		0134 OSLO	
Bank: 9521.05.71982	Org.nr. 871 351 082 MVA	Tlf: 55 30 67 00	Tlf: 913 57 125
Internett: www.nmf.no	Epost: nmf@nmf.no	Epost: oslo@nmf.no	Epost: nord@nmf.no

Dato og dokument: 23. november 2023, brev til stortingspresidenten og statsministeren med tittelen «Stortinget og regjeringen må sikre at Høyesteretts dom i Fosen-saken respekteres». Foreningen organiserer embetsdommere i alle instanser. Brevet ble vedtatt av styret etter konsultasjon med fagutvalget for menneskerettigheter.

«Den norske Dommerforeningen minner om at Høyesteretts dom er endelig straks den er avsagt. Det betyr at dommen må respekteres også i en midlertidig fase, frem til eventuelle nye vedtak som erstatter de ugyldige vedtakene, er truffet.»

Foreningen kritiserte regjeringens standpunkt om at virksomheten kunne fortsette på grunnlag av de opprinnelige, ugyldige tillatelsene. Den viste til Grunnloven §§ 2, 88, 92 og 108 og uttrykte bekymring for svekket tillit til rettsstaten, særlig hos det samiske folk. Foreningen tok samtidig uttrykkelig ikke stilling til innholdet i eventuelle nye vedtak eller avtaler. Dette er derfor først og fremst en uttalelse om dommens autoritet og statsmaktenes plikter – ikke et konkret krav om riving.

2. Norges institusjon for menneskerettigheter: Staten hadde plikt til å stanse og reparere krenkelsen

Avsender: Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM).

Dato og dokumenter: Brev til Olje- og energidepartementet 1. april 2022 og oppfølgingsbrev 17. februar 2023.

NIM fremholdt at det etter dommen forelå et pågående menneskerettighetsbrudd, og at myndighetene hadde en menneskerettslig reparasjonsplikt. I oppfølgingsbrevet skrev NIM:

«Som kjent er det NIMs syn at Fosen-saken representerer et pågående menneskerettighetsbrudd [...]».

NIMs rettslige forklaring var at SP artikkel 2 nr. 3 krever effektive rettsmidler og reparasjon. Selv om dommen ikke avgjorde hvilke konkrete tiltak som måtte gjennomføres, måtte en pågående krenkelse opphøre så raskt som mulig, og myndighetene måtte forebygge tilsvarende krenkelser i fremtiden.

3. NIM: Manglende oppfølging kunne innebære et eget menneskerettighetsbrudd

Avsender: NIM.

Dato og dokument: 9. oktober 2023, «Fosen-dommen – reparasjonsplikten og evaluering», med brev til Statsministerens kontor.

«Plikten til reparasjon av menneskerettighetsbrudd er en egen menneskerettslig forpliktelse etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter.»

NIM varslet at manglende oppfølging kunne innebære at staten også krenket selve reparasjonsplikten. Institusjonen ba dessuten om at Olje- og energidepartementets rolle ble vurdert evaluert for å forebygge lignende brudd. Uttalelsen skiller dermed mellom den opprinnelige krenkelsen av kulturvernet og en mulig ytterligere krenkelse gjennom utilstrekkelig reparasjon.

4. Øyvind Ravna: Enighet gjennom mekling var ikke alene tilstrekkelig

Avsender: Øyvind Ravna, juridisk fagforfatter.

Dato og publikasjon: 6. desember 2023, «Fosen-saken og meklingen», Lov og Rett, bind 62, nr. 10, side 614–616.

«Lovligheten av Fosen-inngrepet avhenger dermed av at det avbøtes eller nedskaleres slik at det ikke lenger krenker artikkel 27, og ikke hva man måtte mekle seg fram til enighet om.»

Ravna bygger analysen på Fosedommen og FNs menneskerettskomités praksis, særlig Poma Poma mot Peru. Han argumenterer for at effektiv deltakelse og muligheten til fortsatt å leve av den tradisjonelle næringen er kumulative vilkår: Begge må være oppfylt. Konsultasjoner eller samtykke kan derfor ikke alene gjøre et inngrep lovlig dersom konsekvensene for kulturutøvelsen fortsatt er for store.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no
Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01
Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

VILLREINEN – en sårbar norsk ansvarsart

Nær 90% av all villrein i Europa befinner seg innenfor landets grenser. Dette er derfor en ansvarsart vi har en internasjonal forpliktelse til å ta vare på. Situasjonen til de ulike villreinstammene har vært under stort press gjennom flere tiår, der artens leveområder har blitt redusert og oppstykket betydelig. I tillegg kommer alle andre påvirkninger som har redusert kvaliteten på samtlige villreinbestander betydelig. Tolga-Østfjell er i dag det eneste villreinområdet med grønn status. Dersom det Håmmålsfjellet-Sålekinna, som i dag fungerer som et bufferområde mot tamreinområdene i øst vedtas som nytt vinterbeite for Fosenreinen, vil påvirkningene av dette åpenbart utfordre kvalitetsnormen på flere kriterier i svært negativ retning.

- Konsekvensene av nytt vinterbeite på Håmmålsfjellet-Sålekinna gir store konsekvenser for villrein, vilt og naturmangfold

I tillegg til åpenbare problemstillinger til dyrevelferd med å frakte 2100 tamrein 360 km med bil 2 ganger pr. år, er det en lang rekke negative konsekvenser som vil komme som en konsekvens dersom dette blir vedtatt som nytt vinterbeite. De «avbøtende» tiltakene som er foreslått, inkludert flere seksjoner med totalt ca 100 km med 1,7 meter høyt viltgjerde, skaper flere nye negative konsekvenser som ikke kan avbøtes. I tillegg er det også stor usikkerhet rundt flere av de potensielle konfliktområdene som er utredet. 100 km viltgjerde gir et enormt terrenginngrep i landskapet der motorisert ferdsel også vil kunne bli en betydelig markslitasje i og langs gjerdet på begge sider.

Det er f.eks. stor usikkerhet knyttet til flere deler av håndteringen av vinterbeite i praksis i forhold til usikre værforhold som kan innvirke både underveis gjennom sesongen, og under frakt til og fra vinterbeitet. Fjellområdet Håmmålsfjellet-Sålekinna kan ofte være svært værutsatt med mye snø og utfordrende vindforhold som både kan bygge opp snøskavler som gir reinsdyrene lett adkomst til å forlate beiteområdet med fare for sammenblanding med villreinen i Tolga-Østfjell i øst, og også i forhold til Forollhogna i nord. Utenom reingjerdet er det ingen andre fysiske stengsler som adskiller disse områdene. Under slike forhold kan det derfor være utfordrende også for reingjeterne, slik at en større mengde dyr kan unnsnippe før det blir oppdaget. Dersom tamreinen skulle komme på utsiden av viltgjerdet kan dette som en følge også bli en stor hindring for å få dem tilbake igjen innenfor området som er avsatt.

Uforutsette og utfordrende værforhold på våren kan også skape forsinkelser der drektige simler kan komme for nær kalvingsperioden til at de ikke kan fraktes tilbake, og må bli værende i området også etter kalving. Dette er en høyst relevant risiko som vil kunne føre til nye og uforutsette problemstillinger og konflikter utover de vintermånedene reinbeitet skal fungere. Det kan også være dyr som ikke er skikket for transport eller som er vanskelige å fange inn.

Utenom beitesesongen skal porter i gjerdet åpnes for å slippe gjennom annet vilt og beitedyr, der passasjen for gjenværende tamrein man ikke har klart å fange inn ikke har noen hindringer for utvandring og sammenblanding med villrein i Tolga-Østfjellområdet.

Avstenging av viktige friluftsområder i Håmmålsfjellet-Sålekinna 15. oktober til 30. april hvert år vil øke presset på ferdsel og forstyrrelser for villrein innover i Tolga-Østfjell villreinområde. I tillegg til aktiv gjeting med snøscooter, firhjulinger og helikopter i og rundt Håmmålsfjellet-Sålekinna virke forstyrrende for villreinen i Tolga-Østfjell. Dersom tamrein skulle komme inn i villreinområdet må en kunne påregne motorisert ferdsel også her for å lede tamreinen tilbake igjen.

100 km med sperregjerder kan i tillegg bli en direkte trussel for lokale fuglebestander. Tidligere studier i regi BirdLife fra Finnmark viser et tapstall på 2 ryer pr km gjerde. Potensielt kan dette utgjøre ca 200 ryer i året avhengig av lokale forhold. Ettersom rypebestandene svinger mye fra år til år kan dette bli en vesentlig faktor som ikke kan overses. I tillegg vil et slikt gjerde også være en trussel for vann- og vadefugler som heller ikke har de beste flyegegenskapene i forhold til å unnvike et slikt gjerde.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN

Skuteviksboder 24

Bank: 9521.05.71982

Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00

Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA

Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261

Grønland

0134 OSLO

Tlf: 55 30 67 00

Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446

9255 TROMSØ

Tlf: 913 57 125

Epost: nord@nmf.no

Stortingsmelding nr. 18 «*Ein forbetra tilstand for villrein*»⁸ påpeker Norges internasjonale ansvar for villreinen i henhold til BERN-konvensjonen, Biomangfoldskonvensjonen og FNs bærekraftsmål – som alle har fokus på bevaring av naturmangfold og økosystem, med direkte inngående betydning for norsk villreinforvaltning.

Villrein ble ført opp som sårbar på den globale rødlista (IUCN) i 2016 som følge av en global tilbakegang på om lag 40 % siste 20-30 år (NINA, 2016). I 2021 kom villrein på den nasjonale rødlista i kategorien «*nær truet*».⁹ Til tross av en rekke tiltak som har blitt satt inn over tiår for å bevare villrein, ser vi likevel en vedvarende negativ trend i de fleste villreinområder Stortingsmelding nr. 18 «*Ein forbetra tilstand for villrein*».

Håmmålsfjellet-Sålekinna ligger nær Forollhogna som er ett av de ti nasjonale villreinområdene og som oppnådde middels klassifisering i kvalitetsnormen. Tolga-Østfjell har en særstilling ved at området er det eneste i landet som er klassifisert med grønn status (god kvalitet) i kvalitetsnormen for villrein. Dette forplikter til særlig varsomhet i arealforvaltningen, både i og i tilknytning til området.

I 1989 søkte Sameiet i Hummelfjell Direktoratet for Naturforvaltning om muligheten for å øke arealet til villreinen i TØ ved å innlemme Hummelfjell/Sålåkinna i villreinområdet. Svaret fra DN den gang var sitat:

«Hummelfjell/Sålåkinna har ingen naturlige avgrensinger som kan hindre tamrein eller villrein og forlate området. Det er direktoratets erfaring fra villreinforvaltning i en rekke villreinområder at villreinstammer og tamreindrifter bør holdes geografisk adskilt enten ved sterke naturlige barrierer eller ved bufferområder der ingen av driftsformene gjør krav på å utnytte det nærliggende beiteområde. Vår oppfatning er at Hummelfjell/Sålåkinna bør være et slikt bufferområde. Utnytting av Hummelfjell/Sålåkinna bør derfor baseres på andre næringer enn vill og tamrein»

Kunnskapsgrunnlaget som er fremskaffet av Norconsult til denne høringen, fagrapport villrein avdekker høy risiko for sammenblanding med tamrein i villreinområdet. Dette i sammenheng med at villreinen i Tolga-Østfjell de senere årene har benytter mer av de nordlige delene av villreinområdet, gir dette et økt konfliktnivå og økte negative konsekvenser for villreinen i landets eneste villreinområde med grønn status. Villreinen bruker gjerne forskjellige deler av området fra år til år etter beiteforhold, vær og vind, og ikke minst igjennom vanskelige vintrer dersom store deler av beiteområdene skulle fryse til. Potensialet for konflikter med nærliggende tamrein i/fra Håmmålsfjellet-Sålekinna vil fra år til år kunne være betydelig, spesielt også i forhold til motorisert ferdsel ved gjeting. De deler av villreinområdet som tilgrenser Håmmålsfjellet-Sålekinna vil grunnet økt ferdsel og forstyrrelser fra tamreindriften kunne gjøre vesentlige deler av dette ubrukelige for villreinstammen. Det er ikke villreinen som skal tilpasse seg regjeringen, men myndighetene som må tilpasse seg villreinens behov og leveforhold. Villreinen har store nok utfordringer fra før.

Fra Stortingsmelding nr. 18 siteres;

Med utgangspunkt i kvalitetsnorma for villrein har regjeringa sett desse måla for tilstanden til villreinen:

- å stoppe den negative utviklinga i villreinområda innan 2030*
- å oppnå minimum middels kvalitet for alle villreinområde innan 2050*
- å oppnå god kvalitet for alle nasjonale villreinområde innan 2100*

Utan nye og sterkare tiltak er det ikkje mogleg å nå desse måla. Regjeringa fremjar derfor ein ny politikk innan fem strategiske område, som skal bidra til å løyse dei komplekse utfordringane i villreinfjellet.

⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20232024/id3032111/>

⁹ <https://lister.artsdatabanken.no/rodlisteforarter/2021/19057>

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:		Region Sør / Øst	Region Nord-Norge
Postboks 593	Tlf: 55 30 67 00	Postboks 9261	Postboks 446
5806 BERGEN	Faks: 55 30 67 01	Grønland	9255 TROMSØ
Skuteviksboder 24		0134 OSLO	
Bank: 9521.05.71982	Org.nr. 871 351 082 MVA	Tlf: 55 30 67 00	Tlf: 913 57 125
Internett: www.nmf.no	Epost: nmf@nmf.no	Epost: oslo@nmf.no	Epost: nord@nmf.no

Dei fem strategiske områda er:

1. heilskapleg og restriktiv arealforvaltning i villrein fjellet
2. auka tilrettelegging av villreinvennleg ferdsel
3. betre villreinhelse
4. meir berekraftig bestandsforvaltning av villrein
5. målretta restaurering av leveområda til villreinen

For at vi skal nå måla for villreinen sin tilstand, legg tiltaka i meldinga opp til ein høg terskel for nye inngrep i villreinområda. Regjeringa meiner mellom anna at det er nødvendig med ei heilskapleg og restriktiv arealforvaltning i villrein fjellet, jf. dei føringane og tiltaka som regjeringa kjem med i denne meldinga.

Alle avgjerder og aktivitetar i villrein fjellet må sjåast i samanheng, og omsynet til villrein må i større grad lyftast fram og vektleggjast. Tiltakshierarkiet skal etterlevast, med mål om å unngå og avgrense naturinngrep, setje i stand skada natur og om mogleg kompensere for øydelagd natur. Ein høg terskel utelukkar ikkje at inngrep kan tillatast dersom tungtvegande samfunnsinteresser tilseier det.

Et nytt vinterbeite i Håmmålsfjellet-Sålekinna vil gå på tvers av regjeringens mål og tiltak for villreinen, og da spesielt i forhold til Norges eneste område med grønn status i kvalitetsnormen. Dette er ikke akseptabelt.

Stortingsmelding nr. 18 «Ein forbetra tilstand for villrein» legger opp til en helhetlig arealforvaltning av våre villreinområder der måloppnåelse er en forbedret tilstand i samtlige områder. Med den takt dagens villreinområder forringes med menneskelige forstyrrelser og arealkonflikter er det viktig at en ikke også skulle ødelegge forholdene til Tolga-Østfjellstammen i tillegg.

Viktige verneverdier trues

Motorisert ferdsel i perioden 15. oktober til 30. april hvert år, vil med stor sannsynlighet medføre en del barmarkskjøring med snøscooter og firhjulinger. Innenfor planområdet finnes i dag to naturreservater Kvernlia og Galådalen. Formålet med disse verneområdene er å ivareta naturverdier knyttet til henholdsvis gammel furuskog og våtmarksområder i fjellet. Rundt yttergrensen til tiltaksområdet ligger fem verneområder. For tre av disse er verneformålet sterkt knyttet til kvartærgeologiske forekomster. Det er to naturreservater (Tufsingdals-eskeren og Bjøreggene) og ett landskapsvernområde (Hodalen). De to andre er naturreservater som heter Bjørkodden og Tufsingdeltaet, og er vernet på grunn av henholdsvis gammel furuskog og som et viktig våtmarksområde.

Barmarkskjøring under gjeting vil kunne påføre verneverdiene i disse stor skade. Spesielt i naturreservatet V1-Kvernlia som er et 7 000 dekar stort verneområde som ligger helt øst i tiltaksområdet, ned mot fylkesvei 28 der formålet med verneområdet er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med furuskog og arter som er tilknyttet gammel furuskog, vil verneformålet være i klar konflikt med lovfestede rettigheter jf. reindriftsloven § 25 om retten til rett til i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift, til eget bruk å ta lauvtrær, busker, einer, vidjer, bjørkeris, selvtørrede bartrær og tørt vindfall, nedfalne greiner og kvister, stubber, never og bark, både på offentlig og privat eiendom når virket skal brukes til brensel etc. Uansett hvorvidt dette vil kunne bli en aktuell problemstilling i praksis, vil motorisert ferdsel og barmarkskjøring kunne gjøre stor skade i verneområdene.

Også for de verneområdene som ligger på utsiden av området og helt inntil viltgjerdet, vil motorisert ferdsel i forbindelse med bygging og vedlikehold av gjerde og eventuell sinking og gjeting av rømt tamrein kunne utgjøre en negativ påvirkning på de respektive områdenes verneverdier.

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:		Region Sør / Øst	Region Nord-Norge
Postboks 593	Tlf: 55 30 67 00	Postboks 9261	Postboks 446
5806 BERGEN	Faks: 55 30 67 01	Grønland	9255 TROMSØ
Skuteviksboder 24		0134 OSLO	
Bank: 9521.05.71982	Org.nr. 871 351 082 MVA	Tlf: 55 30 67 00	Tlf: 913 57 125
Internett: www.nmf.no	Epost: nmf@nmf.no	Epost: oslo@nmf.no	Epost: nord@nmf.no

Konklusjon og krav

Norges Miljøvernforbund (NMF) mener Høyesterettsdommen HR-2021-1975-S må respekteres og forholdene i etterkant av denne må løses lokalt på Fosen. Det er Staten ved regjeringen som er ansvarlig for å reparere de forhold som har oppstått i forhold til de skadelidte Nord-Fosen siida/Sør-Fosen sijte som ble gitt fullt medhold av Høyesterett.

Nord-Fosen siida har helt frem til i dag fremmet krav til regjeringen ved Landbruks- og matdepartementet, Energidepartementet, og Roan Vind om å bl.a. også utrede av tilbakeføring av Roan/Haraheia som alternativ (plan B) uten at dette har blitt gjort. Det har nå gått over 5 år siden Fosendommen, uten at forholdene for de berørte reindriftsgruppene på Fosen har blitt reparert. Avtalen om nytt vinterbeite har fremkommet under under det som fremstår som utilbørlig press samt at regjeringen i etterkant av dommen har fremstått som aktiv beskytter av lovstridig drift av de to vindkraftanleggene på Storheia og Roan. Dette med straffeberettigede brudd på energilovens §§ 3-1 og 4-1, samt på straffelovens § 346, i tillegg til at regjeringens unnlatte reparasjon av forholdene etter Høyesterettsdommen også medfører et klart brudd på selve statsforfatningen og Grunnlovens bestemmelser om tredeling av makt.

Fosendommen er dessverre ikke den eneste saken der regjeringen har overprøvd og i praksis tatt makt fra den lovgivende forsamlings øverste organ. Tilsvarende har regjeringen også gjort i forhold til rettskraftig Høyesterettsdom i Førdefjordsaken ved å rettsstridig gi en 3-års midlertidig utslippstillatelse, som i praksis har de samme konsekvensene av den opprinnelige utslippstillatelsen Høyesterett kjente ugyldig 12.08.2026. Også i Melkøyavedtaket «*Kraft- og industriløft for Finnmark*» har regjeringen gått ut over sitt mandat (tatt makt fra Stortinget), både i forhold til overskridelse av økonomiske fullmakter og i sakens omfang og påfølgende konsekvenser med inndekning energi i en hel landsdel. Det er åpenbart at mandatet til å gjøre et vedtak med dette omfanget tilhører Stortinget, og ikke regjeringen. Inndekningen til det nye kraftforbruket på Melkøya med vindkraft, havvind og nye kraftlinjer på kryss og tvers over hele Finnmark vil skape en lang rekke nye Fosensaker i en hel landsdel. Og med en regjering som ikke tar hensyn til rettskraftige dommer fra den dømmende makts øverste organ kan vi ikke lengre være trygge på at vi har en fungerende rettstat som tar vare på våre lovfestede rettigheter. Det er dessverre akkurat der vi befinner oss nå.

Det er nøyaktig i denne situasjonen regjeringen har kjørt sitt løp med å fremskaffe nytt vinterbeite til reindriftsgruppene på Fosen i Håmmålsfjellet-Sålekinna. Alt dette med de mange alvorlige og omfattende konsekvensene dette vil medføre i dette området, ene og alene fordi regjeringen unnlot å reparere det opprinnelige det påfølgende menneskerettighetsbruddet jf. SP artikkel 27 som ledet frem til Høyesterettsdommen lokalt på Fosen og som har fortsatt og fremdeles står uløst helt frem til i dag. Regjeringen har i stedet valgt å tvinge de vinnende partene til å forhandle fra seg de rettigheter de ble tilkjent av Høyesterett ved bl.a. å love nytt vinter beite på Håmmålsfjellet-Sålekinna før dette har blitt konsekvensutredet. Dette skaper nye konflikter for naturmangfold, villrein og lokalbefolkningen på et helt nytt sted i landet, langt fra der vindkraftkonsesjonene som ble kjent ugyldige befinner seg. Dersom nytt vinterbeite skulle vært aktuelt i forhold til Storheia og Roan, skulle dette vært konsekvensutredet allerede under konsesjonsbehandlingen av disse.

Det paradoksale er at regjeringen sannsynligvis vil bli nødt til å ekspropriere en rekke eiendommer i Håmmålsfjellet-Sålekinna for å åpne for nytt vinterbeite som erstatning for arealer som ble ugyldig ekspropriert på Fosen.

Norges Miljøvernforbund (NMF) krever med dette forholdene i etterkant av Høyesterettsdommen HR-2021-1975-S reparert lokalt på Fosen, og videre planprosess med vinterbeite i Håmmålsfjellet-Sålekinna avsluttet.

Med miljøvennlig hilsen
Norges Miljøvernforbund

Ruben Oddekalv - Leder
ruben@nmf.no

Arnfinn Nilsen – Saksbehandler
arnfinn@nmf.no

Norges Miljøvernforbund

Hovedkontor:

Postboks 593
5806 BERGEN
Skuteviksboder 24
Bank: 9521.05.71982
Internett: www.nmf.no

Tlf: 55 30 67 00
Faks: 55 30 67 01

Org.nr. 871 351 082 MVA
Epost: nmf@nmf.no

Region Sør / Øst

Postboks 9261
Grønland
0134 OSLO
Tlf: 55 30 67 00
Epost: oslo@nmf.no

Region Nord-Norge

Postboks 446
9255 TROMSØ
Tlf: 913 57 125
Epost: nord@nmf.no

